

greep naar de macht in Indië, zulks als het ware voor de ogen van de Commissie van Goede Diensten, geen enkel nuttig effect kon hebben. Er geschiedde dus niets en in Nederland bleef het Comité Rijkseenheid slechts op normale wijze actie voeren. Die activiteit werd evenwel steeds geringer. Het Comité juichte het toe dat van Mook in de herfst van '48 werd ontslagen en het had hoge verwachtingen van de in december '48 ingezette Tweede Politionele Actie. Toen van die verwachtingen niets uitkwam en in de loop van '49 duidelijk werd dat aan de soevereiniteits-overdracht niet viel te ontkomen, was een audiëntie bij koningin Juliana het laatste dat het Comité ondernam. In die audiëntie, in augustus '49 verleend, overhandigden vier leden van het Comité: Gerbrandy, Welter, generaal Winkelman en J. W. Meyer Ranneft (oud-vice-president van de Raad van Nederlands-Indië, nu lid van de Raad van State), aan de vorstin een memorandum, waarin haar werd voorgesteld, het zittende kabinet Drees/van Schaik heen te zenden en een zakenkabinet te vormen – een onzinnig denkbeeld. In '50 werd het Comité opgeheven. Een deel van zijn activiteit werd toen voortgezet door een nieuwe organisatie: de Stichting Rijksbehoud. Zij zette zich vooral ten gunste van de uit Indië gekomen Indische Nederlanders en Ambonnezen in.

★

Naast die buitenparlementaire oppositie van rechts was er een van links. Daarin speelde de eind '45 opgerichte Vereniging Nederland-Indonesië een belangrijke rol. Communisten en niet-communisten werkten erin samen. Zij was het die begin februari '46 in de Markthallen te Amsterdam een demonstratieve vergadering belegde waar ca. twintigduizend personen aanwezig waren en waar op een vreedzame oplossing van het geschil met de Republiek werd aangedrongen. In november '46 bood de vereniging aan de regering en het parlement een petitionnement aan waarin hetzelfde werd bepleit. Meer dan tweehonderdduizend Nederlanders hadden er hun handtekening onder gezet. Kort voor de Eerste Politionele

om gebruik te maken van 'het recht tot verzet' – Bruins Slot had toen onmiddellijk in *Trouw* gereageerd door o.m. te schrijven: 'Een verwerpelijke politiek, een die zelfs grondwetsschennis inhoudt, kan en mag geen reden zijn om revolutie te maken.' (aangehaald in J. Hekman: 'Nationaal Comité Handhaving Rijkseenheid', p. 49).